

Handläggare
Marie Lindström
Kansli- och utredningsavdelningen

Diarienummer
14KS/0296

Kommunstyrelsen

Svar på motion (MP) om riktat ekonomiskt stöd för att minska skadliga ämnen inom kommunala verksamheter

Förslag till beslut

Motionen avslås.

Beslutsnivå

Kommunfullmäktige

Sammanfattning

Miljöpartiet de gröna i Värmdö har i en motion föreslagit att:

- Värmdö kommun 2015 inför ett ekonomiskt stöd till kommunala verksamheter på runt 10 000 kronor per enhet för att uppmuntra till och påskynda utbytet av inredning och/eller inventarier som innehåller skadliga ämnen.
- Riktlinjer och förslag på giftfria och kretsloppsbaseade inredningar, inventarier och material tas fram. I första hand ska dessa vara riktade mot förskolor och skolor då barn är särskilt utsatta.

Värmdö kommuns budget för år 2015 är fastlagd och utrymmet i verksamheternas detaljbudgetar är begränsade. Med hänvisning till detta och till det miljöarbete som sker genom planen för minskning av skadliga ämnen, riktlinjerna för internt miljöarbete och de kriterier som följs vid upphandling föreslås därför att motionen avslås.

Bakgrund

Miljöpartiet de gröna i Värmdö har i en motion föreslagit att:

- Värmdö kommun 2015 inför ett ekonomiskt stöd till kommunala verksamheter på runt 10 000 kronor per enhet för att uppmuntra till och påskynda utbytet av inredning och/eller inventarier som innehåller skadliga ämnen.
- Riktlinjer och förslag på giftfria och kretsloppsbaseade inredningar, inventarier och material tas fram. I första hand ska dessa vara riktade mot förskolor och skolor då barn är särskilt utsatta.

Motionärerna menar att kommunen kan påverka utvecklingen mot en hållbar miljö genom offentlig upphandling. Hållbara inköp underlättas med hjälp av riktlinjer och förslag på inredning, inventarier och material.

Ärendebeskrivning

Plan för minskning av skadliga ämnen

Värmdö kommun antog 2013 en plan för ett systematiskt och långsiktigt arbete med att minska andelen skadliga ämnen inom kommunens verksamheter. Planen är indelad i sju faser där bland annat inventering, inköp/upphandling och utfasning av skadliga ämnen ingår. I planen ingår en utfasningslista över skadliga ämnen baserad på Kemikalieinspektionens kandidatlista med särskilt farliga ämnen. Utfasningslistan omfattar även inredning, inventarier och material. Kommunen har inlett implementeringen av planen och redovisning sker i kommunens årliga miljöbokslut.

Under 2013 genomfördes en inventering av kemikalier i fyra av Värmdö kommuns verksamheter: Solbackens förskola, Ekedalsskolan/Kvarnberget, Gustavsgården och kommunens vatten/avloppsverksamhet (VA) samt gatu- och parkverksamhet. Brevinventeringar gjordes hos ytterligare 19 skolor och förskolor. Sammanlagt inventerades 521 kemikalier, varav 65 var högst eller näst högst prioriterade enligt Värmdös plan.

Upphandling

Värmdö kommun använder sig av Miljöstyrningsrådets kriterier och deras digitala verktyg MSR Wizard som stöd vid upphandling. Kommunen upphandlar miljömärkta varor, men det är upp till inköparen att vid varje inköpstillfälle göra ett aktivt val då det inte bara är miljömärkta varor som är upphandlade. I planen för minskning av skadliga ämnen betonas att offentlig upphandling är ett kraftfullt medel för att fasa ut farliga ämnen och att utfasningslistan kan användas som stöd vid upphandling inom kommunens verksamheter.

Riktlinjer för internt miljöarbete

Även i Värmdö kommuns riktlinjer för internt miljöarbete, 2013-05-07, framhålls att kommunen ska verka för en långsiktigt hållbar utveckling genom att upphandla varor och tjänster som har minsta möjliga negativa miljöpåverkan. I riktlinjerna hänvisas även till att verksamheterna ansvarar för att arbeta i enlighet med planen mot skadliga ämnen.

När nya inventarier, ny inredning och nytt material köps in till verksamheterna i Värmdö kommun väljer inköparna bland de varor som är upphandlade. Av utfasningslistan i planen för minskning av skadliga ämnen framgår vilka ämnen som inte ska ingå i produkterna. Detta innebär att inventarier, inredning och material som innehåller skadliga ämnen successivt byts ut.

Ekonomiskt stöd för att påskynda utbytet av inredning/inventarier

Runt om i landet pågår arbete med att framför allt förskolor ska bli giftfria. I Sundbybergs stad har en handlingsplan för giftfria förskolor tagits fram samt en vägledning för att minska miljögifterna i förskolan. Sundbyberg avsatte 2,5 miljoner kronor för satsningar på en giftfri förskola 2014. Naturskyddsföreningen har gett ut två rapporter som tipsar förskolor och föräldrar om hur man kan förbättra miljön genom att rensa bland existerande produkter och vad man ska tänka på vid inköp.

Ett riktat ekonomiskt stöd till kommunala verksamheter för att påskynda utbytet av

inredning, inventarier och material kräver att en inventering först görs för att bedöma hur stort behovet av utbyte är. Detta för att göra det möjligt att avsätta en rimlig summa pengar för ändamålet. I Värmdö kommun finns 10 kommunala grundskolor, en grundsärskola och 32 kommunala förskolor. En inventering är därför omfattande och kräver både tids- och kostnadsmässiga resurser.

Bedömning

I Värmdö kommun finns Riktlinjer för internt miljöarbete och en Plan för minskning av skadliga ämnen. I planen ingår en utfasningslista över skadliga ämnen där det framgår vilka kemikalier och kemiska produkter som inte ska förekomma i kommunens verksamheter. Upphandling sker enligt Miljöstyrningsrådets kriterier och kommunen upphandlar miljömärkta varor. Detta innebär att inköpare kan välja miljövänliga alternativ och att det är tydligt vilka skadliga ämnen som ska undvikas vid inköp av inventarier, inredning och material i alla kommunens verksamheter. Det finns därför inte behov att ta fram riktlinjer och förslag på giftfria och kretsloppsbaseade inredningar, inventarier och material.

Värmdö kommuns budget för år 2015 är fastlagd och utrymmet i verksamheternas detaljbudgetar för ytterligare utgifter är begränsade. Med hänvisning till detta och till det miljöarbete som sker genom planen för minskning av skadliga ämnen, riktlinjerna för internt miljöarbete och de kriterier som följs vid upphandling föreslås därför att motionen avslås.

Ekonomiska konsekvenser

Att avslå motionen har inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för miljön

Att avslå motionen har inga konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Att avslå motionen har inga konsekvenser för medborgarna.

Konsekvenser för barn

Att avslå motionen har inga konsekvenser för barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kansli- och utredningsavdelningen.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1	Motion (MP) om riktat ekonomiskt stöd för att minska skadliga ämnen inom kommunala verksamheter	Bilaggs
2	Tjänsteskrivelse och Plan för minskning av skadliga ämnen	Bilaggs
3	Riktlinjer för internt miljöarbete	Bilaggs

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Frida Ragnarsson
Sektorschef administration

Diarienummer: 12KS/0415
Datum: 2012-11-15
Handläggare: Megha Huber
Avdelning/Kontor: Kanslienheten
E-post: megha.huber@varmdo.se

Kommunstyrelsen

Plan för minskning av skadliga ämnen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar planen för minskning av skadliga ämnen.

Beslutsnivå

Kommunstyrelsen

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har givit kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en plan för hur kommunen kan minska användningen av skadliga ämnen inom de kommunala verksamheterna.

Den plan som föreslås syftar till att stärka möjligheterna för Värmdö kommun att bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete med att minska andelen skadliga ämnen i de kommunala verksamheterna. Planen går i linje med aktuell lagstiftning och nationell ambitionsnivå samt Värmdö kommuns styrdokument.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har givit kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en plan för hur kommunen kan minska användningen av skadliga ämnen inom de kommunala verksamheterna.

Sweco har fått i uppdrag att bistå Värmdö kommun med att utarbeta förslag till plan mot skadliga ämnen. Till grund har legat befintliga planer, program och strategier samt intervjuer med nyckelpersoner inom några olika verksamheter. Planens utformning har ambitionen att vara generell och direkt tillämpbar i respektive verksamhet trots de skillnader som finns mellan dessa i omfattning av hantering av skadliga ämnen och kunskapsnivå om området. Den syftar till att bereda möjlighet för Värmdö kommun att bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete med att minska andelen skadliga ämnen i de kommunala verksamheterna.

Ärendebeskrivning

Föreslagen plan för minskning av skadliga ämnen går i linje med aktuell lagstiftning och nationell ambitionsnivå samt Värmdö kommuns styrdokument. På EU-nivå finns REACH och på nationell nivå finns Miljöbalken och de nationella miljökvalitetsmålen.

Den 14 juni 2012 presenterade miljömålsberedningen sitt förslag till en nationell strategi för hur Sverige ska nå miljömålet Giftfri miljö. Förslaget bär namnet "Minska riskerna med farliga ämnen!" Miljömålsberedningen lyfter särskilt fram samhällets gemensamma ansvar för att förbättra möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Det behövs insatser från alla delar av samhället – stat, kommuner, näringsliv och det civila samhället – för att uppnå de förutsättningar som krävs för att nå målet om en giftfri miljö samt generationsmålets delar om minimal miljöpåverkan på människors hälsa.

Många kommuner arbetar med kemikalierelaterade frågor där syftet är att minska användningen av farliga ämnen i olika verksamheter. Det är dock hittills ovanligt att fatta beslut om en kommunövergripande plan eller strategi.

Den aktuella planen för minskning av skadliga ämnen syftar till att bereda möjlighet för Värmdö kommun att bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete med att minska andelen skadliga ämnen i den kommunala verksamheten.

Ekonomiska konsekvenser

En minskad användning av skadliga ämnen kan ge direkt effekt i form av minskade inköp. Upphandling kan styra inköpen för att minska användningen av skadliga ämnen. Indirekt kan det också minska kostnaderna för kommunen då risker i arbetet för medarbetare minskar om hanteringen av skadliga ämnen minskar. I vissa fall kan sannolikt kostnaden för inköp av enskilda ämnen öka på kort sikt.

Konsekvenser för miljön

En minskad hantering av skadliga ämnen påverkar i första hand det nationella målet giftfri miljö i positiv riktning. Målet syftar till att den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden. Det påverkar också vattenkvaliteten vilket är viktigt för Värmdö som skärgårdskommun. Tillgång och kvalitet på grundvatten är en av Värmdö kommuns viktigaste miljö- och utvecklingsfaktorer.

Konsekvenser för medborgarna

En giftfri miljö påverkar både folkhälsan och miljön positivt vilket gör att Värmdö fortsätter vara en attraktiv kommun att leva i.

Planen kan fungera dels som kunskapsuppbyggnad och stöd till kommunens invånare för vidare arbete med samma fråga. Genom det interna arbetet bereds även underlag för att kunna bedriva en förbättrad rådgivning gentemot kommunens innevånare.

Bedömning

De intervjuer som genomfördes i samband med framtagandet av föreslagen plan bekräftade en preliminär bedömning om att såväl volym av hanterade produkter som typ av produkter, kunskapsnivå och intresse skiljer sig mycket åt mellan olika av kommunens verksamheter. Resultatet visar att en plan för minskning av skadliga ämnen

Tjänsteskrivelse

vore önskvärd att använda i kommunens verksamheter då den påverkar anställda direkt och även ökar kunskapen om skadliga ämnen.

Planen kan också fungera som ett föredöme för andra att ta efter och som kunskapsuppbyggnad och stöd till kommunens invånare för vidare arbete med samma fråga. Genom det interna arbetet bereds även underlag för att kunna bedriva en förbättrad rådgivning gentemot kommunens invånare.

Planen kommer att följas upp i kommunens miljöbokslut.

Handlingar i ärendet

Nr Handling

Plan för minskning av skadliga ämnen

Utfasningslista för Värmdö kommun

Konsumentplansch farosymboler

Reviderad rapport – Plan för minskning av skadliga ämnen där resultatet av intervjuerna presenteras.

Bilägges/bilägges ej

Bilägges

Bilägges

Bilägges

Bilägges

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Maria Larsson Ajne
Kanslichef

Plan för minskning av skadliga ämnen

Bakgrund

Planen för skadliga ämnen syftar till att bereda möjlighet för Värmdö kommun att bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete med att minska andelen skadliga ämnen i den kommunala verksamheten. Den går i linje med aktuell lagstiftning och nationell ambitionsnivå. På EU-nivå finns REACH och på nationell nivå finns Miljöbalken och de nationella miljö kvalitetsmålen.

När det gäller kemiska produkter och skadliga ämnen är det i första hand miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som är relevant. Riksdagen beslutade den 22 juni 2010 om en ny formulering av detta mål:

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna."

Miljöbalken: kapitel 2, hänsynsregler, säger att en verksamhet ska hushålla med råvaror och energi och främja återanvändning och återvinning. Verksamheten ska också där så är möjligt, ersätta kemiska produkter med mindre skadliga varianter.

Den 14 juni 2012 presenterade miljömålsberedningen sitt förslag till en nationell strategi för hur Sverige ska nå miljömålet Giftfri miljö. Förslaget bär namnet "Minska riskerna med farliga ämnen! Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö" SOU 2012:38. En utgångspunkt för Miljömålsberedningens arbete är samhällets gemensamma ansvar för att förbättra möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Det behövs insatser från alla delar av samhället – stat, kommuner, näringsliv och det civila samhället – för att uppnå de förutsättningar som krävs för att nå målet om en giftfri miljö samt generationsmålet delar om minimal miljö påverkan på människors hälsa.

Om planen

De kommunala verksamheterna hanterar ett stort antal kemiska produkter av mycket skilda slag. Medan t.ex. VA-verksamheten i första hand hanterar större volymer av ett begränsat antal produkter som fällningskemikalier och flockningsmedel för användning i reningsverk hanterar vård- och omsorg ett mycket stort antal av olika rengöringsmedel, desinfektionsmedel och andra former av ämnen som rör hygien. Däremellan står skolorna med ett stort antal olika kemiska ämnen för t.ex. undervisningsändamål men där varje ämne/produkt i sig förekommer i mycket små volymer.

För att möjliggöra en gemensam plan och metod har utgångspunkt valts i den standardiserade faromärkningen. Denna är lätt att känna igen även för en person som saknar egentlig kunskap om kemikalier och möjliggör således en direkt förändring utan behov av lång föregående utbildning. Verksamheter som främst hanterar förpackade produkter läser direkt på produktens förpackning. Verksamheter som hanterar produkter i större volymer finner samma information i produktens säkerhetsdatablad.

Planen medför ett strukturerat arbetssätt där varje föregående steg möjliggör nästa. De övergripande stegen är: skaffa sig kontroll över nuläget, minska antalet kemikalier, fasa ut de mest skadliga enligt en strukturerad tågorrdning samt följa upp. Planen för minskning av skadliga ämnen kan med fördel kombineras med eller inkorporeras i annan eller andra av kommunens befintliga miljöplaner. Planen kommer att följas upp i miljöbokslutet. Det är i sig att gå steget längre än lagstiftning att ha en plan mot skadliga ämnen. Miljömålsberedningens "Minska riskerna med farliga ämnen!" visar att en möjlighet att nå miljömålet om en giftfri miljö är om det allmänna tar mer initiativ. Status för miljömålet "En giftfri miljö" är att målet inte kommer att nås med dagens insatser.

Ämnen som har särskilt farliga egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön tas upp på Kemikalieinspektionens kandidatförteckning. Ämnena kan till exempel vara cancerframkallande, hormonstörande, svårnedbrytbara, skada fortplantningsförmågan eller påverka arvsmassan. När ett ämne har tagits upp i kandidatförteckningen får det konsekvenser för ämnet både på kort och på lång sikt. Det ställs krav på information, anmälan och tillstånd.

Planen har ambitionen att vara enkel och användbar i verksamheterna och därför också genomförbar. Kandidatlistan kommer inte att användas i kommunens plan eftersom de ämnena är inbakade i de ämnen som klassas som giftiga och hälsoskadliga på faromärkningslistan.

Plan för minskning av skadliga ämnen

Kontroll över nuläge

1. Utse kemikalieansvarig för respektive verksamhet. Denna har ett särskilt ansvar för att driva arbetet med minskning av skadliga ämnen.
2. Inventering av befintlig kemikalieanvändning och upprättande avförteckning av namn, tillverkare, användningsområde samt eventuell märkning

Minskning av antalet produkter

3. Offentlig upphandling är ett av samhällets mest kraftfulla medel för att fasa ut farliga ämnen ur många konsumentnära produkter.

Kommunen kan påverka utvecklingen för en giftfri miljö i upphandlingen av t.ex. utrustning och material för förskolor och skolor. Den offentliga sektorn är samlad en stor kund på marknaden genom att upphandla produkter som används i verksamheter som ofta berör barn och ungdomar. En målinriktad upphandling skapar därför incitament för kommunala leverantörer att kunna leverera produkter och varor som inte ger upphov till hälso- och miljörisker.

I ett inledningsskede bör kommunen försöka fasa ut de skadliga ämnena inom verksamheten och på lång sikt ska verksamheten så långt som det är möjligt vara fri från farliga ämnen som kan hota miljön och människors hälsa.

Landstingets upphandling av kan användas som vägledning för kommunens upphandlare. Det är dock viktigt att ha i baktanke att Landstinget verksamhet skiljer sig mycket från kommunens både vad det gäller inriktning och omfattning.

4. Utrensning av kemiska produkter som inte har använts under de senaste två åren.

Utfasning av skadliga ämnen

5. Sortering av förteckningen över (kvarvarande) befintliga kemiska produkter utifrån följande prioriteringsordning:

a. Högst prioritet:

Giftig

Miljöfarlig

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av kommunstyrelsen, och beslutas med stöd av REACH, Miljöbalken och de nationella miljömålen giftfri miljö

Uppföljning och uppdatering

Kanslienhets

b. Näst högst prioritet:

Frätande

c. Tredje prioritet:

Brandfarlig

Oxiderande

d. Fjärde prioritet:

Hälsoskadlig /irriterande

Fokus läggs på respektive grupp i fallande ordning d.v.s. verksamheten arbetar först med produkter i grupp a), därefter i grupp b) o.s.v.

6. För varje produkt i den (för närvarande) högst prioriterade gruppen sker utfasningsarbetet genom strukturerade frågeställningar:
 - a. Fylls produktens funktion av annan redan befintlig produkt med lägre prioriterad märkning? *Om ja, använd produkten med lägre prioriterad märkning.*
Om nej, gå till b.
 - b. Finns alternativ till denna produkt med lägre prioriterad märkning?
Fråga vid inköp. *Om ja, välj denna.*
Om nej, gå till c.
 - c. Finns alternativ till denna produkt med lägre innehåll av den substans som ger märkningen? Fråga vid inköp.
7. Årlig uppföljning genom förnyad inventering och uppföljning i miljöbokslutet.

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Maria Larsson Ajne
Kanslichef

2012-11-29

Kommunledningskontoret
Kansli- och utvecklingsavdelningen
Kanslienheten

Bilaga 1

Värmdö kommuns utfasningslista av skadliga ämnen

Kommunen har sammanställt en egen utfasningslista av skadliga ämnen som en del av kommunens insatser att försöka nå det nationella miljökvalitetsmålet "en giftfri miljö". Listan är baserad på kemikalieinspektionens Kandidatförteckning från 2012 och Stockholms läns landsting utfasningslista för 2012-2016. Listan kan användas som stöd vid upphandling inom kommunens verksamheter.

Utfasningslistan för miljö- och hälsofarliga kemikalier är ett verktyg som definierar vilka kemikalier som ska avvecklas eller minskas. Avvecklingsämnena ska helt fasas ut till 2016 medan minskningsämnena ska fasas ut på sikt och endas köpas in/upphandlas i undantagsfall.

Valet av utfasningsämnena baseras på utvalda kriterier.

Avvecklingsämnena är markerade med **svart** i listornas tabellhuvud och minskningsämnena med grått.

Kemikalier och kemiska produkter

Avvecklingsämnen

Avvecklingsämnen	CAS-nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användning	Undantag
2-bromo-2-nitropropane-1,3-diol (Bronopol)	52-51-7	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Tvål, färg, fog, lim	Klt
d-Limonen	5989-27-5	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Parfymämne i t.ex. hygienprodukter och rengöringsmedel	
Kadmium och dess föreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Färg, laboratorie-kemikalie	
Kvikksilver och dess föreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Städprodukter, desinfektion, tandvård	
N-metylpyrrolidon	872-50-4	Mycket farligt ämne	Drift- och underhållsprodukter, klottersanering	
Zinkdialkylditiofosfat	68649-42-3	Skadligt för miljön	Smörjmedel, drift- och underhållsprodukter	

Minskningsämnen	EAS-nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användning	Undantag
4,4- metylendifenylidiso-cyanat	101-68-8	Mycket farligt ämne, allergiframkallande	Lim, tätmassa	
(+)-betacitronellol	106-22-9	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Parfymämne i t.ex rengörings- och hygienprodukter	
Apelsinoljaterpener	8028-48-6	Skadligt för miljön	Elektronikspray	
Blyföreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Färg	
Klorhexidin	55-56-1	Allergiframkallande	Desinfektion	Medicinsk behandling
Kumen; Isopropylbenzen	98-82-8	Skadligt för miljön	Smörjmedel	
Natrlumtetraborat	1330-43-4	Mycket farligt ämne	Desinfektion	
N,N-Difenylamin	122-39-4	Skadligt för miljön	Färg, drift- och underhållsprodukter	
Toluen	108-88-3	Mycket farligt ämne	Förtunning, fogmassa	
Zinkklorid	7646-85-7	Skadligt för miljön	Desinfektion	
Zinkoxid	1314-13-2	Skadligt för miljön	Färg, drift- och underhållsprodukter, konserveringsmedel	

Varor och förbrukningsartiklar

Avveckling/ Minskning	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
--------------------------	---------------------	----------------	-----------------------	---------------------------------	----------

Antimikrobiella medel

Avveckling	Dimetylfumarat	624-49-7	Allergiframkallande	Antimögelmedel – kan finnas i textilier och möbler	
	Silver och dess föreningar (inkl. nanosilver)	Flera	Skadlig för miljön	Textilier, tandborstar, madrasser, röntgenfilm, blöjor, blindor	
	Triklorkarban	101-20-2	Skadlig för miljön	Antimögelmedel i textilier	
	Triklosan	3380-34-5	Skadlig för miljön	Suturer, skor, lakan, bänkskivor	

Flamskyddsmedel

Avveckling	Bis(pentabromfenyl) eter	1163-19-5	Skadlig för miljön	Textilier, möbler, skyddskläder, gummikablar, isoleringsmaterial samt elektrisk och elektronisk utrustning	Byggteknisk utrustning
	Hexabromcyklodekan (HBCDD)	25637-99-4	Skadlig för miljön	Främst i polystyrenplaster, såsom frigolit, cellplast och plast i elektronik även i textilier	
	Klorparaffiner C10-13	85535-84-8	Skadlig för miljön	Varor av plast och gummi	
	Oktabromdifenyleter	32536-52-0	Mycket farligt ämne	Främst i plast och äldre elektronik men också textilier, stoppmöbler, kabel, isoleringsmaterial	
	Pentabromdifenyleter	32534-81-9	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Främst i plast och äldre elektronik men också textilier, stoppmöbler, kabel, isoleringsmaterial	
	Polybromerade bifenyler (PBB), t.ex. 2,3,3',4,4',5'-Hexabrom-bifenyli	Flera t.ex. 59536-65-1	Skadlig för miljön	Främst i plast och äldre elektronik men också textilier, stoppmöbler, kabel, isoleringsmaterial	
	Tetrabrombisfenol A (TBBP-A)	79-94-7	Skadlig för miljön	Plaster, elektronik	
	Tri(2-kloroetyl)fosfat	115-96-8	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Produkter av plast, t.ex. byggprodukter, möbler och textilier	
	Tris(1-aziridinyl) fosfinoxid	545-55-1	Mycket farligt ämne	Vissa textilier	
	Tris(2,3-dibromopropyl)fosfat	126-72-7	Mycket farligt ämne	Vissa textilier	

Avveckling	Arsenik och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Legeringsmetaller i t.ex. rörkopplingar	< 0,1% i mässingslegeringar i vissa rörkopplingar
	Bly och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, vissa plastvaror, elektroder i bilbatterier, pastellkritor, strålningskydd	Bly i röntgen- och radioaktivitetsskydd samt blyackumulatorer
	Kadmium och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, uppladdningsbara batterier	Nickel-kadmiumbatterier
	Krom(VI)föreningar	1308-38-9 t.ex. Natrium-dikromatdihydrat (7789-12-0), Kallum-dikromat (7778-50-9), Natrium-dikromat (10588-01-9), Kromtrioxid (1333-82-0)	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, läder, träskyddsmedel på byggvaror, ytbehandlad metall, cement	
	Kviksilver och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, amalgamfyllningar, ljuskällor, batterier, mätinstrument	Lysrör, lågenergilampor, laboratorielampor och knappceller i tillåtna halter
Minskning	Nickel och dess föreningar	Flera	Allergiframkallande	Nickel som kommer i kontakt med huden: verktyg, handtag, instrument mm.	Nickel i rostfritt stål och andra produkter där hudexponering inte kan förekomma
	Tennorganiska föreningar t.ex. Tributyltennoxid, Dibutyltenn	Flera t ex. 56-35-9, 1002-53-5	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Stabilisatorer i plast, biocider i plast, fogmassa	

Avveckling/	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
-------------	---------------------	----------------	-----------------------	---------------------------------	----------

Mjukgörare

Avveckling	Bensylbutylftalat (BBP)	85-68-7	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som sjukvårdsmaterial och golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar	
	Dibutylftalat (DBP)	84-74-2	Mycket farligt ämne	Olka varor av mjukplast, huvudsakligen i PVC-plast exempelvis sjukvårdsmaterial	
	Dietylhexylftalat (DEHP)	117-81-7	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som sjukvårdsmaterial och golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar och barnvagnar	Blodpåsar
Minskning	Di(2-metoxyletyl)ftalat	117-82-8	Mycket farligt ämne	Polymera material	
	Di(grenade C6-C8)alkylftalater	71888-89-6	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar och barnvagnar	
	Di(grenade och raka C7-C11)alkylftalater	68515-42-4	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar	
	Diisobutylftalat	84-69-5	Mycket farligt ämne	Plastförpackningar, byggplastprodukter och konsumentprodukter såsom suddgummin och skolväskor	
	Diisodecylftalat (DIDP)	26761-40-0, 68515-49-1	Mycket farligt ämne	Mjukgörare i PVC	
	Disononylftalat (DINP)	28553-12-0	Mycket farligt ämne	Mjukgörare i PVC	
	Di-n-oktylftalat (DNOP)	117-84-0	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Mjukgörare i PVC	

Perfluorerade ämnen

Avveckling	Fluortelomerkohol (FTOH)	Flera	Skadlig för miljön	Impregnerade textilier och lädervaror	
	Perfluoroktansulfonat (PFOS)	68867-62-9	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Impregnerade textilier, elektronikprodukter	
	Perfluoroktansyra (PFOA)	335-67-1	Skadlig för miljön	Impregnerade textilier, elektronikprodukter	

Textilbehandlingsmedel

Avveckling	Alkylfenoletoxilater t.ex. Nonylfenoletoxilat	9016-45-9	Skadlig för miljön	Textilier, byggmaterial	
	N,N-dimetylacetamid (DMAC)	127-19-5	Mycket farligt ämne	Kan vara restprodukt i textilier, finns i tätningsmedel, polyimidfilm	

Övriga

Avveckling/ Minskning	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
--------------------------	---------------------	----------------	-----------------------	---------------------------------	----------

Avveckling	Pentaklorfenol (PCP)	87-86-5	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Antimögelbehandling av kläder	
	Polyaromatiska kolväten (PAH)	Flera t.ex. Benz(a) pyren (50-32-8)	Mycket farligt ämne	Mjukgörare i gummi och gummihandtag till handverktyg, stenkolstjära	Asfalt och takpapp
Minskning	Bisfenol A	80-05-7	Allergiframkallande, hormonstörande	Kassakvltto, barnartiklar, leksaker, plaster, livsmedelsförpackningar, vattenledningsrör, tandfyllningsmaterial	
	Formaldehyd	50-00-0	Allergiframkallande	Byggmaterial såsom limträ och spånskivor, textiller	
	Kolofonium och modifierat kolofonium	Flera t.ex. 73138-82-6, 8050-09-7, 8052-10-6	Allergiframkallande	Bindemedel i gummi, produkter som ska häfta mot huden	
	Parfymämnen	Flera	Allergiframkallande	Med parfymämnen avses ämnen som tillsättes till varan/förbrukningsartikeln för att ge en specifik doft eller för att maskera en obehaglig lukt	
	PVC	9002-86-2	Skadlig för miljön	Katetrar, urinpåsar, sugkatetrar, undersökningshandskar, tarmsonder, magsonder, rör, golv, folier för byggnader, bilinredning, kablar, slangar, plastbelagd väv, medicinteknisk utrustning	Golv mattor i vård- och sjukhusmiljöer där det av funktionella och medicinska skäl inte är godtagbart med alternativa material

Läs varningstexten!

Farosymboler för märkning

Alla farliga kemiska produkter ska vara tydligt märkta med farosymbol (faropiktogram) samt risk- och skydds-information på svenska. Märkningen informerar om skador som kan uppstå vid användning. Fram till 1 juni 2015 gäller två märkningssystem parallellt. På sikt ska den nya märkningen med röd ram gälla i hela världen.

Nya farosymboler, faropiktogram

Giftig. Produkten ger livshotande skador vid inandning, hudkontakt eller förtäring.

Frätande. Produkten ger frätskador på hud, matstrupe och ögon, eller andra allvarliga ögonskador. Används också för produkter som är korrosiva för metaller.

Hälsoskadlig. Produkten kan ge ärftlig genetisk skada, cancer, fosterskador eller stora fortplantningen. Används också för produkter som ger allergi vid inandning, kemisk lunginflammation vid förtäring eller andra allvarliga skador vid enstaka eller upprepad exponering.

Skadlig. Produkten är skadlig vid inandning, hudkontakt eller förtäring. Används också för produkter som ger allergi vid hudkontakt, som irriterar hud, ögon eller luftvägar eller ger narkosverkan.

Miljöfarlig. Produkten är giftig för vattenmiljön på kort eller lång sikt. Ska förvaras och användas så att produkten och avfallet inte skadar miljön.

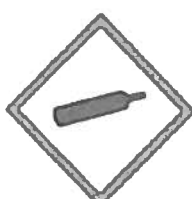
Explosiv. Produkten är explosiv och kan explodera om den utsätts för slag, friktion, gnistor eller värme. Måste hanteras varsamt.

Brandfarlig. Produkten är brandfarlig och kan brinna våldsamt vid antändning eller värmeförsel. Vissa produkter utvecklar brandfarlig gas i kontakt med vatten eller självantänder i luft.

Oxiderande. Produkten orsakar reaktion, brand eller explosion i kontakt med brännbara ämnen eller material.

Gas under tryck. Produkten är en trycksatt eller kraftigt nedkyld gas. Behållaren kan explodera vid yttre brand.

Kännbar varning för synskadade. De flesta hälsoskadeliga kemiska produkter som säljs till allmänheten ska ha en kännbar varningsmärkning i form av en upphöjd triangel på förpackningen.

Farosymboler som gäller till 2015

Mycket giftig/
Giftig

Frätande

Hälsoskadlig
Irriterande

Miljöfarlig

Explosiv

Extremt/
Mycket
brandfarligt

Oxiderande

www.kemi.se

Denna plansch kan beställas från CM Gruppen, tel: 08-50 59 33 35, e-post: kemi@cm.se.
Planschens beställningsnummer är 510 946. Tryck CM Gruppen, Stockholm 2009.

KEMI
Kemikallinspektionen

Motion om riktat ekonomiskt stöd för att minska skadliga ämnen inom kommunala verksamheter

Värmdö Kommun bedriver redan idag ett omfattande arbete för att minska mängden skadliga ämnen inom kommunala verksamheter. Nu vill vi ta ytterligare ett steg i denna riktning genom att underlätta omställningen till mer hälsosamma verksamheter med hjälp av ett ekonomiskt stöd riktat till de som själva vill påskynda utvecklingen. Vi vill också föreslå att kommunen tar fram riktlinjer för miljökrav på inredning, inventarier och material.

Användningen av kemikalier ökar kraftigt. Idag används över 100 000 kemiska ämnen varav många är skadliga. De finns i allt vi omger oss med – exempelvis kläder, leksaker, hygienprodukter och byggmaterial.

Miljöpartiet de gröna arbetar för att ge medborgarna en vardag med mindre skadliga ämnen. I Värmdö Kommun har vi varit pådrivande i framtagandet av den *Plan för minskning av skadliga ämnen*¹ som antogs i april 2013. Enligt planen ska skadliga ämnen inom den kommunala verksamheten successivt fasas ut. En inventering av verksamheter inom kommunen har därför nyligen genomförts då man kartlagt förekomsten av sådana ämnen².

Arbetet med att fasa ut och ersätta inte bara kemiska produkter utan också inredning och inventarier som exempelvis möbler, husgeråd och leksaker som negativt påverkar människors hälsa skulle kunna påskyndas ytterligare med hjälp av ett ekonomiskt stöd. Ett punktstöd öronvikt för denna typ av förbättring skulle ge ett incitament till verksamheterna att ta steget mot en bättre miljö för såväl barn som personal.

Kommunen kan även påverka utvecklingen mot en hållbar miljö genom offentlig upphandling. Med hjälp av riktlinjer och förslag på inredning, inventarier och material skulle hållbara inköp för verksamheterna kunna underlättas och samtidigt styras mot bättre alternativ.

Därför vill vi i Miljöpartiet de gröna i Värmdö:

- att Värmdö kommun 2015 inför ett ekonomiskt stöd till kommunala verksamheter på runt 10 000 kronor per enhet för att uppmuntra till och påskynda utbytet av inredning och/eller inventarier som innehåller skadliga ämnen.
- ta fram riktlinjer och förslag på giftfria och kretsloppsbaseade inredningar, inventarier och material. I första hand riktade mot förskolor och skolor då barn är särskilt utsatta.

Fullmäktigegruppen för Miljöpartiet de Gröna i Värmdö 20140611

¹ Plan för minskning av skadliga ämnen,

² Miljöbokslut 2013, <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1750987>

Riktlinjer för internt miljöarbete – version 2013-05-07

Värmdö kommun eftersträvar en utveckling som tillgodoser våra behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina (FN:s konvention för hållbarhet).

Värmdö kommuns miljöarbete utgår från EU:s grundläggande principer om hur arbetet med miljöfrågor ska bedrivas.

- Försiktighetsprincipen – vi ska vidta åtgärder om det finns väldokumenterade belägg om att en produkt vi säljer kan skada miljö eller hälsa.
- Principen om förebyggande åtgärder - vi strävar efter att förhindra att miljöskador uppstår i stället för att bara återställa miljön.
- Principen om att föroreningar ska åtgärdas vid källan - föroreningar ska motverkas där de uppstår.
- Förorenaren betalar-principen (Polluter Pays Principle) – den som orsakar föroreningar ska betala kostnaden.

Hållbar utveckling förutsätter helhetssyn, långsiktighet och samverkan. Tillsammans kan vi skapa ett modernt samhälle som i alla aspekter är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart för generationer framåt.

Riktlinjerna är kopplade till kommunens Översiktsplan 2012-2030 där det framgår att all kommunal verksamhet ska inriktas på hållbar social, ekonomisk och miljömässig utveckling.

1 Organisation

Kommunstyrelsen ansvarar för det strategiska arbetet kring övergripande miljöfrågor. Kommundirektören leder förvaltningens miljöarbete. Miljöarbetet följer i övrigt den ordinarie linjeorganisationens ansvarsförhållanden.

I de kommunala bolagen ska det bedrivas ett miljöarbete. Styrelsen i respektive bolag är ansvarig för att detta sker.

2 Planering och uppföljning

Miljöarbetet bedrivs inom ramen för den årliga planeringen och uppföljningen.

Miljöaspekter ska ingå som en del i den ordinarie verksamhetsplan som kontoren årligen utarbetar. Verksamhetsplanen ska redovisas till kommunstyrelsen senast 31/3.

Kontorens miljöplaner (del av verksamhetsplanen) ska innehålla de åtgärder som planeras. Planen kan omfatta både externa och interna åtgärder. Fokus bör vara att vidta miljöåtgärder i kärnverksamheten.

I verksamhetsberättelsen följs resultatet av åtgärderna upp.

3 Upphandling

Kommunen ska verka för en långsiktigt hållbar utveckling genom att upphandla varor och tjänster som bidrar till en god livsmiljö och har en begränsad påverkan på klimatet med minsta möjliga negativa miljöpåverkan.

Upphandling ska ske med stöd av Miljöstyrningsrådets kriterier för miljövänlig upphandling. Resultatet ska följas upp årligen.

4 Energieffektivisering

Klimatpåverkan kan i många fall minska med hjälp av energieffektivisering av befintliga byggnader och att vid nybyggnation välja energieffektiva lösningar. På lång sikt ska kommunens byggnader vara så kallade nära-noll-hus i enlighet med EU-direktiv.

I kommunens lokaler ska utfasning av fossila bränslen och förnyelsebar energilösningar användas i så hög utsträckning som möjligt. Vid nybyggnation ska energieffektiviteten vara i enlighet med Miljöprogrammet för Centrala Gustavsberg.

5 Livsmedel

I möjligaste mån ska måltider som serveras inom kommunens verksamheter vara ekologiska. Värmdö kommun strävar också efter en ökad andel vegetariska livsmedel. I verksamheter som serverar måltider ska vid inköp hänsyn tas till produktionsvillkor, minskade transporter, förbättrad avfallshantering och minskad energianvändning.

Kaffe och te som erbjuds i kommunala verksamheter bör vara KRAV- och rättvisemärkt eller motsvarande. Mjölk bör vara ekologisk. Fukt ska om möjligt vara ekologisk. Kommunalt dricksvatten från Värmdö bör serveras framför buteljerat vatten vid kommunens sammankomster, möten och i kommunens lokaler.

6 Avfallshantering

Grundkraven för sopsorteringen inom varje verksamhet är: Matavfall, papper/tidningar, wellpapp/kartong, plast, glas, metall, batterier samt farligt avfall. Målet omfattas av alla arbetsplatser i koncernen Värmdö kommun som verkar i lokaler som ägs eller hyrs av kommunen. Kommunens olika boende är undantagna på grund av den personliga integriteten.

7 Transporter

Vid resor i tjänsten ska allmänna kommunikationsmedel som buss eller tåg i första hand väljas. Kommunens fordonspark ska bestå av bilar med låg miljöpåverkan.

Vid sammankomster som kräver resor ska digitala mötesalternativ alltid övervägas som ett alternativ.

8 Skadliga ämnen

Värmdö kommun har fastställt en plan mot skadliga ämnen. Verksamheter ansvarar för att i enlighet med planen minska användningen av skadliga ämnen.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstiftad i fullständig form>.

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

